

õdifest kõrrest, ja väligem sedda puhka maast, temma kusjust ja surusest, ning sennest, kuidas inimised temma maid jautand, ja kuidas nemmad neid so wannast hakkand nimmes tama.

Kõigil teada, et ma soja ja walgust päikese käest saab, kelle ümber temma wahhepiddamata on liikumas, ja rattas ehk rõngas temma ümber käimas. Kolme saa kuelümne wie päwaga on temma omma teekonda ärrakäinud, ja on siis aasta täis sanud. Sel wahhe ajal on ku kakstõistkümmend tõed maad omma käimisega ümberpirand, ja loeme sellepärast aastatõhtu kakstõistkümmend kuud.

Ma on ümmarguseks lodud, õise kui üks suur kerra ehk pal; sedda sennest teada, et inimised allati laewadega temma ümber käiwad; kui õhto poolt hakkawad minnema, siis tullewad hommiko poolt jälle taggasi: ehk kui päwatõuso pole teele lähhewad, siis päwawero poolt jälle omma laewadega koddomaise tõttawad, ja wõttab nisuggune käimine maa ümber, kolm aastat aega. Kui kuud warjutakse, siis se tulleb sest, et ma, kui ta päikese ja kuu wahhel ühhe rinna peäl juhtub ollema, omna warju kuu peäle heidab, ja nähtakse siis temma warjust et ta ümmargune on. Kes Tallinnast ehk mu merredäärdest linnast laewaga maa ümber tahhab minna, sel tulleb wiistuhhat nelli sadda pennikoormat sõita; sest ni paljo pennikoormat annab maa jämmedus luggeda.

Surem ossa maad kattab wessi, ja on merri, kelle sees kuiwad maad kui sared tõuswad, mis neile eltoassemiks walmistud, mis kuuwa maa loduseks ja ellajaks lodud. Maatõhhad on mitmesuggused, need mis maawõde tõhhal õiseõhhe nenda päwa alla heidetud, et se lodis inimise pealae tõhhal temma üle seisab, on leetõhhad ja pallawad; sedda tõhha, kuidas maawõde poolt, mis kettõhhas on, põhja ehk lõune poole minna, sedda ennam wähheneb soe, kunni wis maks wasto põhja; ja lõune tippi nenda külmaks saab, et ja ilmaški hopis ärrasulla.

On inimised kõit maa pinda wide jausse arwand ja jautand, ja igga maa jauld omma nimme andnud. Needsinnatsed on: 1. Europa, 2. Asia, 3. Ahwrika 4. Amerika, ja 5. Kaine:merre saremaad.

1. Europa:ma on neist tõistest kõige wähhem, agga on temma ka se, kus muist aina harritud rahwast ellab, mis, kui neid jättame arwamata, kes Turgi Keiseri pärralt on, kõit ristinnimeseks ristitud. Nõidest ja waldadest, mis Europa maal, on

1. Wenne:riik kõigesurem, et kül temma wähhem ossa Europa, agga temma kõigesurem jaggu Asia:maa

jaus on. Sel määratamal Keiseriwallas on wiistkümmend kuus kubbernemangu, kennest kakstõistkümmend, mis kõigesuremad, Asia maal on, nimmega: Astrakan, Saratow, Kasan, Orenburg, Uffa, Penja, Simbirsk, Wiätka, Perm, Tomsk, Tobolsk, Irkutsk ja temma pärraline Kantsjatta:ma; tõised, mis kõit neistsunnatsist kitsamalt rajatud, on Europa maa jaus. Et Wenne riik ni määratult ja lai, wõttab temma poolõssa poolt Europa:maad ärra. Kuis nenda, siis on iskennefest mõista, et telma maad mitmesuggused peawad ollema, tõised, mis pallawad, tõised mis kettmise soja, ja jälle tõised, mis pakkase külma maad on. Nenda ons siis ka rahwa põlest; need on mitmetkeelt, karwa ja usku, et kül wenne rahwast kõigeennamiste ja kõigerohkemaste temma sees on ellamas. Weret ja walda on peäle wiistkümmend miljoni, ja tenistust teggewad soas wägge praego tuhhat tuhhat meest. Moskwa on pea, ja Peterpurri temma pessalin: esimeses kronitakse Keiserid, ja wiimses peab Keiser omma suggoseltiga ellamise aset.

2. Rootsi kuningriik on üllewel põhjapool rajastiku meie rigiga, ja minnakse makaudo Somest tõhhe Rootsi. Allamal teeb merri temma ja meie wahhel wahhet. Kuningas pessalin on Stockholm.

3. Norra:ma. Se wennis Rootsi tagga, kui kitsas merredäärne maa serw, üllewelt alla lõune pole; temma on Rootsi kuningaga pärralt; seält tullewad meie heringid, mis Tallinnast ja Pernost õstame. Siit õiseõhhe laewaga lõune pole minnes, tullakse.

4. Dani:maale. Se on üks nõukas kuningriik, kelle pärralt mitmed sared sared ja merredäärdsed maad, mis kuulsad rohho; heina: ja wilja maad, ning kus kaup kõigest mailmast kokkojooksed ja, kust kaup kõige mailmasse sadetakse minnema. Kuningas wallitseb omma riki Kopenhagni linnast. Kui siit õhtopole üle merre minna, siis tullakse.

5. Inglis:maale. Se on üks wäggew kuningriik, kel kõige laewakam merrewäggi ja kõige laiem kaubaajamise melwald merre peäl käes on. Temma laewad käiwad kõigest mailmas, ja et temma kätte läbbi kaup wiimsema mailma õise lähhe, on temma ütlemata perretas ja rahharikkas ma. London on kuningaga pessalin, mis nenda perretas, et seäl kolmkõrd ennam rahwast sees, kui Aia ja Tallinnas:maal üllepea on ellamas. Schottlandi:ma, mis põhja pool õstas temmaga ühhes, ja weel üks suur saar, nimmega Irland, on ka sedda riki ja walda. Inglis: ja Prantsuse: